

ПРАЦЮЄМО ДЛЯ ПЕРЕМОГИ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО В РАМКАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ НАУКИ – 2023

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5131>

БЕРЕЗІВСЬКА Лариса Дмитрівна

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

РОМАНОВА Ганна Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

Анотація. У науковому повідомленні йдеться про масові науково-практичні заходи, що проведені Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського в рамках Всеукраїнського фестивалю науки — 2023 в умовах протидії військовій агресії рф. Подано інформацію про організаторів, учасників, основні напрями роботи, ключові доповіді, результати та їх висвітлення у публікаціях фахових видань і ЗМІ.

Ключові слова: Всеукраїнський фестиваль науки; науково-практичні заходи; воєнний стан; інформаційна протидія; Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

Другий рік поспіль в умовах повномасштабної російсько-української війни відбувається Всеукраїнський фестиваль науки, у рамках якого наукові установи НАПН України проводять науково-практичні заходи з актуальних питань інформаційної протидії агресору та науково-методичного супроводу освітньої діяльності під час воєнного стану та майбутньої відбудови нашої країни. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського (далі — ДНПБ) цього

року організувала сім масових науково-практичних заходів, підготувала та оприлюднила віртуальну виставку. Більшість заходів здійснено відповідно до Плану роботи НАПН України на 2023 р. у межах планових наукових досліджень у змішаному форматі, що дало змогу залучити всіх зацікавлених осіб і створити умови для безпосереднього спілкування й обміну думками.

16 травня 2023 р. традиційно відбувся постійно діючий **науково-методологічний семінар**

«Наукова бібліотека та якість сучасної освіти в умовах воєнного стану» (керівник проєкту — директор, член-кореспондент НАПН України Л. Березівська) (Березівська & Коляда, 2023), в якому взяли участь працівники наукової установи, мережі освітянських бібліотек. Висвітлено актуальні й практико-орієнтовані питання розвитку стресостійкості особистості в умовах травми війни (О. Мерзлякова, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, кризовий консультант лінії психологічної підтримки Національної спілки психологів України), здійснено огляд інформаційних ресурсів *«Бібліотека: погляди, події, акценти» за липень-грудень 2022 р.* (А. Рубан, головний бібліотекар відділу науково-методичної, соціокультурної та міжнародної діяльності ДНПБ України). Мотивуючим і надихаючим завершенням семінару став перегляд відео *«Вишиванка — оберіг Українського народу»*, присвяченого Всесвітньому дню вишиванки.

У межах наукового дослідження *«Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України»* (2023-2025 рр., керівник Л. Березівська) проведено заходи історико-освітнього характеру. 16 травня 2023 р. відбулася VIII Всеукраїнська науково-практична конференція з історії освіти з участю зарубіжних представників *«Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання»* (ДНПБ України, 2023).

Конференцію організував відділ педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України спільно з Відділенням філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України, кафедрою теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету, факультетом соціаль-

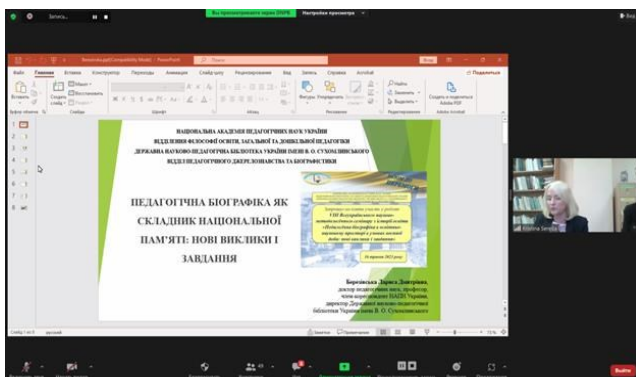

ної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, факультетом педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кафедрою педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені професора Є. Петухова Херсонського державного університету.

Конференція з історії освіти 2023 р. об'єднала 110 учасників (докторів наук — 23, докторів філософії — 7, кандидатів наук — 52, наукових працівників — 13, здобувачів вищої освіти — 14) із 15 наукових установ, закладів освіти, культури України і зарубіжжя (Республіка Польща, Норвегія), що свідчить про зацікавлення широкого кола українських дослідників проблемою розвитку педагогічної біографіки в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби у контексті нових викликів і завдань.

Предметом обговорення наукового зібрання були актуальні питання розвитку педагогічної біографіки як складника історії освіти: основні поняття й терміни — біографія, біографістика, біографіка, педагогічна біографіка як складники педагогічної терміносистеми; джерельна база сучасної педагогічної біографіки; переосмислення наукової біографії педагогів у контексті декомунізації, дерадянської, дерусифікації; модифікації наративів у моделюванні біографічних конструктів (енциклопедичний біографічний словник, епістолярій, біобібліографія, цифровий ресурс тощо);

біографічний метод у психологічних дослідженнях; віртуальна педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі; історія освіти/педагогіки як важливий складник фахової підготовки освітан. Із доповідями виступили 18 провідних учених.

За підсумками конференції схвалено резолюцію про розвиток співпраці наукових установ, закладів освіти, культури України і зарубіжжя в контексті інтеграції освіти і науки з метою цілісного відображення процесу розвитку освіти і педагогіки, подальших наукових міждисциплінарних досліджень актуальних питань щодо еволюції української педагогічної біографіки як важливого складника національної пам'яті; укладено збірник тез доповідей «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання», (Березівська & Коляда, 2023).

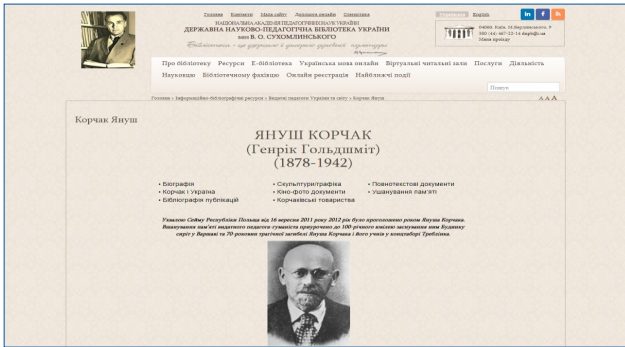
19 травня 2023 р. на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини відбулася **Всеукраїнська науково-практична конференція «Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини»**, присвячена 145-й річниці від дня народження польського лікаря, педагога, письменника, публіциста, громадського діяча (УДПУ імені Павла Тичини, 2023). Організаторами конференції виступили Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства подвійного підпорядкування (МОН і НАПН України), Centrum Myśli Janusza Korczaka Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Польський культурно-освітній центр УДПУ імені Павла Тичини, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, КВНЗ «Херсонська академія непе-

рервної освіти», КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».

У роботі конференції взяли участь 108 осіб: науковці, освітяни та здобувачі вищої освіти з 20 наукових установ, закладів освіти, громадських організацій. Предметом обговорення була педагогічна спадщина Януша Корчака, а також візії, практичний досвід використання і впровадження його ідей, поглядів, настанов, порад щодо освітньо-виховного процесу нової української школи, закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, вищої та післядипломної освіти. З ключовими доповідями від Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського виступили член-кореспондент НАПН України Л. Березівська («Януш Корчак в інформаційних ресурсах Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського:

історико-джерелознавчий аспект») та головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Н. Коляда («Дитинство та сучасне суспільство: шляхи пізнання особистості»). Польські колеги наголосили, що матеріали виступу Л. Березівської, яка акцентувала увагу на тому, що постать Януша Корчака доволі об'ємно представлено в інформаційних друкованих та електронних ресурсах ДНПБ, можуть бути використані для написання різного роду наукових праць з педагогіки, історії освіти, біографіки, а також широко залучені в освітній процес. Особливо цінними в руслі відкритої науки є цифрові біографічні ресурси, що забезпечують вільний доступ до них наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників і здобувачів освіти. Л. Березівська схарактеризувала інформаційні ресурси, де всебічно висвітлено постать видатного польського педагога, письменника і громадського діяча Януша Корчака (зокрема, лекцію «Твори Я. Корчака та література про нього»); біобібліографічні покажчики (польською та

англійською мовами); фонд творів Я. Корчака; сторінку «Януш Корчак» електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу».

За підсумками роботи конференції схвалено резолюцію та укладено збірник тез доповідей «Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини».

Відповідно до наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023-2025 рр., керівник — М. Росток) проведено два масових науково-практичних заходи. Так, 17 травня 2023 р. відбувся **круглий стіл «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки»** (ДНПБ України, 2023а), організований відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України. У заході взяли участь 70 освітян, науковців, бібліотечних працівників, у тому числі 12 докторів наук, 21 кандидат наук (докторів філософії), 36 освітян з різних регіонів України.

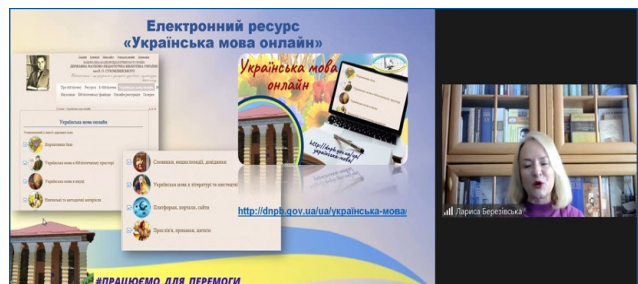
Дискусія круглого столу проходила у форматі науково-практичного коворкінгу за напрямками: «Цифрова трансформація освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (модератор: старший науковий співробітник І. Коваленко), «Інформаційно-аналітичний супровід розвитку науково-освітнього потенціалу України в умовах цифрової трансформації суспільства» (модератор: молодший науковий співробітник У. Кірієнко), «Інноваційні технології в інформаційно-цифровому просторі закладів освіти, наукових установ, бібліотек» (модератор: науковий співробітник Т. Ільїна), «Психолого-педагогічні аспекти цифрової трансформації освітнього процесу», у рамках якого проведено науково-практичний онлайн-семинар «Адаптивні цифрові інструменти інформаційно-аналітичного супроводу підвищення кваліфікації педагогічних кадрів» (модератор: старший науковий співробітник О. Мерзлякова). 3 ключовими доповідями виступили сім учених.

До обговорення тематики цифрової трансформації суспільства, науки й освіти, її всебічного впливу на існування людини, зокрема й освітян, приєдналися представники 15 закладів освіти і наукових установ з 13 областей України. Важливим в організації круглого столу є участь у складних і небезпечних умовах воєнного стану колег з Донеччини, Харківщини, Херсонщини. Учасники заходу підтвердили актуальність його тематики й запропонували розширити формат проведення до циклічної конференції всеукраїнського й міжнародного рівнів. За матеріалами круглого столу підготовлено збірник тез доповідей.

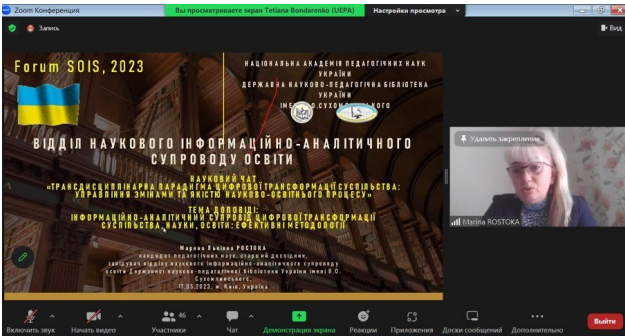

23-26 травня 2023 р. відбувся **Міжнародний науково-практичний WEB-форум «Forum SOIS, 2023: Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя»** (ДНПБ України, 2023) на базі та на умовах спільної діяльності основних організаторів науково-освітніх партнерів — Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків) і Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (м. Київ), а також із долученням до кола основних організаторів і стратегічних партнерів за згодою, зокрема провідних наукових установ, закладів освіти і громадських об'єднань України й зарубіжжя.

Серед ключових спікерів Forum SOIS, 2023 від ДНПБ — директор ДНПБ України, член-кореспондент НАПН України, Л. Березівська (доповідь «Роль державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського в інформаційному освітньо-науковому просторі в умовах воєнного стану»); старший науковий співробітник від-

ділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України О. Мерзлякова (доповідь «Травма війни: розмаїття викликів та їх подолання (узагальнення досвіду кризового консультування»); завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України М. Ростока (доповідь «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації суспільства, науки, освіти: ефективні методології»), яка також здійснювала організаційне забезпечення проведення заходу.

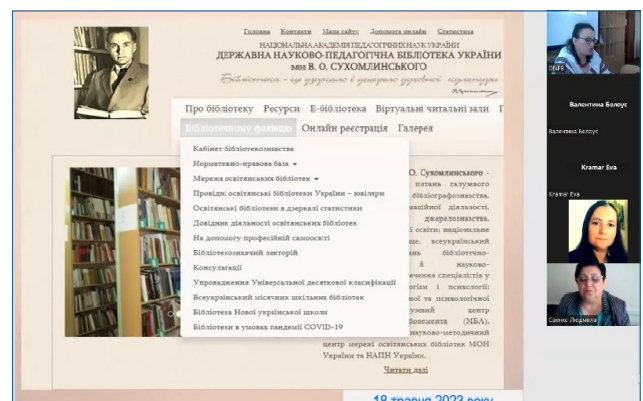
До організаційного комітету, модерування основних напрямів й цікавого дискурсу Forum SOIS, 2023 долучився відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України, зокрема старший науковий співробітник І. Коваленко (доповідь «Освіта дорослих в умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства»), науковий співробітник Т. Годецька (доповідь «Суть цифрової компетентності: елементи інформаційного аналізу наукового доробку українських учених»), молодший науковий співробітник У. Кірієнка (доповідь «Цифрова трансформація освітнього простору: основні тенденції») та ін. За тематичними розділами форуму буде надруковано збірник матеріалів.

У межах наукового дослідження «Проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів» (2023-2025, керівник — А. Гуралюк) проведено круглий стіл «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії» (ДНПБ України, 2023b). Його організатором виступив відділ цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення. Для обговорення запропоновано такі актуальні питання: колекції цифрових освітніх ресурсів в Україні та світі, цифрова компетентність науковця в сучасних умовах, побудова тематичних колекцій цифрових освітніх ресурсів, інструментарій для розроблення цифрових освітніх ресурсів та їх колекцій. Зокрема, сучасні питання розроблення цифрових колекцій у своєму виступі розкрив завідувач відділу цифрових технологій і комп'ютер-

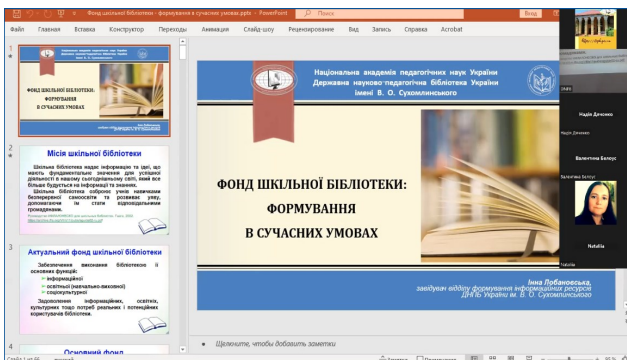
ного забезпечення ДНПБ України А. Гуралюк. Із цікавою та змістовною доповіддю «Виробництво знанневого продукту сучасним науковцем-викладачем» виступила завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Н. Терентьева. Особливості вебкейса застосунків для створення віртуальної виставки у бібліотеці професійного освітнього закладу розглянула бібліотекарка Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Наталя Павенко. Круглий стіл об'єднав понад 50 фахівців з 12 закладів освіти і наукових установ. За матеріалами круглого столу укладено збірник тез доповідей.

У межах наукового дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023-2025 рр., керівник — Л. Пономаренко) 18 травня 2023 р. відбувся круглий стіл «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії РФ» (ДНПБ України, 2023, 18 травня). Захід організував відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ. У роботі круглого столу взяли участь понад 70 наукових, науково-педагогічних, педагогічних і бібліотечних працівників закладів освіти, зокрема ДНПБ, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Донецького ІППО, Житомирського ІППО, Кіровоградського ОІППО імені Василя Сухо-

млинського, Одеської академії неперервної освіти, Харківської академії неперервної освіти, Черкаського ОІПОП, закладів загальної середньої освіти м. Київ та ін. Увагу присутніх акцентовано на сучасних трендах і викликах у сфері освіти, необхідності впровадження нових форм взаємодії з користувачами, забезпеченні доступу до сучасних ресурсів та інноваційних послуг освітянських бібліотек з метою подальшого розвитку сучасного освітнього середовища та інформаційної протидії агресору.

До обговорення було внесено такі питання: сучасні інформаційні сервіси і напрями науково-інформаційної діяльності бібліотек закладів вищої освіти щодо забезпечення інформаційних потреб користувачів та протидії інформаційній агресії; інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти в умовах загроз військових конфліктів: формування та використання; бібліотеки закладів освіти у створенні віртуального освітнього середовища; бібліотека Нової української школи як центр творчості та інноваційної педагогіки; створення освітянськими бібліотеками інтерактивних ресурсів та їх популяризація; цифрові проекти бібліотек як складова освітнього середовища в умовах російсько-української війни. Із ключовими доповідями виступили 7 учасників заходу. Практико-орієнтовану частину круглого столу презентовано у виступі завідувача відділу формування інформаційних ресурсів ДНПБ Інни Лобановської «Інформаційні ресурси освітянських бібліотек: особливості формування в умовах воєнного стану», який викликав жваві дискусії та активне обговорення.

До Всеукраїнського фестивалю науки — 2023 підготовлено та розміщено на порталі бібліотеки та на її сторінці Facebook [віртуальну виставку «Наукова діяльність установ НАПН України за рік воєнного стану в Україні»](#) (ДНПБ України, 2023). На виставці презентовано наукові та науково-практичні матеріали, що підготовлені науковими установами НАПН України за час воєнного

стану в Україні та спрямовані на надання практичної допомоги у розв'язанні нагальних освітянських проблем та психологічної підтримки педагогам і здобувачам освіти.

Таким чином, роботу Всеукраїнського фестивалю науки — 2023 у ДНПБ було організовано на високому рівні — насичено і плідно. Проведені заходи і виставкова діяльність засвідчили важливість і ефективність співпраці наукових установ, закладів освіти, культури України і зарубіжжя з метою інтеграції освіти, науки і культури для інформаційної протидії агресії РФ та забезпечення сталого розвитку нашої країни. У цьому процесі ДНПБ виконує відповідальну місію впровадження досягнень науки, кращого досвіду в практику роботи закладів освіти, підвищення професійного, духовного й культурного рівня педагогічних і науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів освіти та інших категорій користувачів. Основні результати заходів висвітлено на вебпорталі, сторінці фейсбук, ютуб-каналі ДНПБ, сайті НАПН України, у ЗМІ. Для дистанційних учасників заходів у чаті було представлено актуальні електронні ресурси та сервіси ДНПБ, що забезпечило можливість доступу до них у режимі реального часу.

Працюємо для Перемоги. Все буде Україна!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Березівська, Л.Д., & Коляда, Н.М. (2023). Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. *VIII Всеукраїнська науково-практична конференція з історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання»*. <http://dnpb.gov.ua/ua/?events=34742>
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023). *Наукова діяльність установ НАПН України за рік воєнного стану в Україні*. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/Naukova_diyalnist_NAPN-2023.pdf

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023, 16 травня). *Науково-методологічний семінар*. <http://surl.li/hhplw>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023а, 17 травня). *Круглий стіл «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки»*. <http://dnpb.gov.ua/ua/?events=34825#more-34825>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023б, 17 травня). *Круглий стіл «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії»*. <http://dnpb.gov.ua/ua/?events=34836#more-34836>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023, 18 травня). *Круглий*

стіл «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії РФ». <http://dnpb.gov.ua/ua/?events=34854#more-34854>

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. (2023, 19 травня). *Відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини»*. <http://surl.li/hiiwc>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2023, 26 травня). *Міжнародний науково-практичний WEB-форум «Forum SOIS, 2023: Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя»*. <https://dnpb.gov.ua/ua/?news=34937>

WORKING TO WIN: SCIENTIFIC AND PRACTICAL EVENTS OF THE STATE SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL LIBRARY OF UKRAINE AS A PART OF THE ALL-UKRAINIAN FESTIVAL OF SCIENCE -2023

Larysa Berezivska

DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Director of V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Ganna Romanova

DSc in Pedagogy, Professor, Deputy Director for Research, V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The scientific report describes the mass scientific and practical events held by the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine within the framework of the All-Ukrainian Science Festival - 2023 in the conditions of countering the military aggression of the Russian Federation. Information about the organizers, participants, main areas of work, key reports, results and their coverage in publications of professional journals and mass media is presented.*

Keywords: *All-Ukrainian Science Festival, Mass Scientific and Practical Events, Martial Law; information countermeasures; V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.*

Дата публікації: 20 червня 2023 р.